

5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 09.04.2021)

6. Звіт за результатами дослідження «Сприяння дотриманню прав дітей, що постраждали від збройного конфлікту та забезпечення державних гарантій їх захисту». 2021. URL: <https://drive.google.com/file/d/1ogS7LS3BjnrMQo6tF25knn-bxNUgswvz/view>

7. Закон України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001р. № 2402. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (дата звернення: 09.04.2021)

8. Порядок надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 268 від 05.04.2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/268-2017-п#n8> (дата звернення: 09.04.2021)

УДК 343.148

Пілюков Ю. О.

к.ю.н., доцент кафедри кримінального права і процесу, Західноукраїнський національний університет, провідний фахівець Тернопільський НДЕКЦ МВС України

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Судово-експертна діяльність, базується на знаннях багатьох юридичних, технічних та природознавчих наук – кримінального процесуального права, криміналістики, фізики, хімії, біології, логіки, наукової організації праці, психології. Основною ж базовою наукою для судово-експертної діяльності, яка містить знання щодо теоретичних основ проведення експертиз, розробляє засоби та методи проведення експертних досліджень, вважається судова експертологія. На сьогодні судово-експертна діяльність розглядається виключно як об'єкт пізнання науки судової експертології, тобто науковці ототожнюють практичну діяльність з наукою, що її забезпечує. Усі ці науки повною мірою забезпечують експертну діяльність необхідними теоретичними та методичними розробками.

Значний здобуток у розробку теоретичних основ судової експертології та її

практичної складової - судово-експертної діяльності, внесли видатні українські вчені-криміналісти А.В. Іщенко, В.Г. Гончаренко, Н.І. Клименко, В.К. Лисиченко, М.В. Салтевський, М.Я. Сегай, І.Я. Фридман та інші.

Поняття судово-експертної діяльності та її зміст трактуються по-різному. Більшість науковців схилиються до думки, що основним завданням експертної діяльності є призначення та проведення експертизи. Так, Т.В. Аверьянова та Р.С. Белкін визначають судово-експертну діяльність як «систему дій, спрямованих на призначення та проведення експертизи з метою встановлення фактичних даних за конкретною кримінальною справою» [2, с. 24]. Ф.М. Джавадов під судово-експертною розуміє діяльність з проведення судових експертиз, тобто судово-експертну практику [1, с. 5].

На думку І.В. Пирога «експертна діяльність становить собою специфічний вид людської діяльності, заснованої на наукових знаннях, змістом якої є дослідження певних об'єктів, процесів або явищ спеціальними методами з метою надання науково обґрунтованих висновків» [3, с. 17].

Заслуговує на увагу визначення судово-експертної діяльності Г.О. Стрілець, яка зазначає: «судово-експертна діяльність це – врегульована законодавством діяльність судово-експертних установ, спрямована на проведення незалежних судових експертиз шляхом об'єктивного, всебічного і повного дослідження з дотриманням сучасних досягнень науки і техніки, організація роботи судово-експертних установ у цілому і їхніх структурних підрозділів, їх науково-методичне і інформаційне забезпечення, підбір та підготовка судово-експертних кадрів» [9, с. 12.].

Вперше на законодавчому рівні термін «судово-експертна діяльність» згадується у Законі України «Про судову експертизу» [8]. Зокрема у його преамбулі зазначено: «Цей Закон визначає правові, організаційні і фінансові основи судово-експертної діяльності з метою забезпечення правосуддя України незалежною, кваліфікованою і об'єктивною експертизою, орієнтованою на максимальне використання досягнень науки і техніки».

Згідно Закону судово-експертна діяльність розглядається як цілісна система, що складається з елементів, які в сукупності забезпечують здійснення державної політики в галузі судової експертизи. До них відносять: діяльність органів державної влади щодо правового забезпечення судово-експертної діяльності; діяльність уповноважених органів державної влади, що здійснюють функції управління щодо науково-методичного, організаційно-управлінського, кадрового, фінансового забезпечення проведення судових експертиз; діяльність головних суб'єктів судово-експертної діяльності, які здійснюють безпосереднє організаційне і науково-методичне забезпечення та проведення судових експертиз у державних судово-експертних установах; діяльність учасників

судочинства щодо проведення судових експертиз і використання висновків експертів.

У Законі «Про судову експертизу» визначено: мету державної політики у сфері судово-експертної діяльності, проведення судової експертизи, основні засади якої Конституцією України віднесено до елементів здійснення правосуддя; правові, організаційні, науково-методичні, фінансові, соціальні, матеріально-технічні положення щодо проведення судово-експертної діяльності; суб'єктів, які безпосередньо здійснюють судово-експертну діяльність або забезпечують її організаційно-управлінськими, науково-методичними функціями. У відповідності до ст. 3 Закону України «Про судову експертизу» судово-експертна діяльність здійснюється на принципах законності, незалежності, об'єктивності і повноти дослідження [8].

Здійснення експертного забезпечення правосуддя є одним із основних завдань Міністерства юстиції України, яке організовує, відповідно до законодавства, експертне забезпечення правосуддя та проведення науково-дослідних робіт у галузі судової експертизи та координує діяльність міністерств та інших центральних органів виконавчої влади з питань розвитку судової експертизи [5].

Відповідно до ст. 7 Закону України «Про судову експертизу» судово-експертну діяльність здійснюють державні спеціалізовані установи, а також судові експерти, які не є працівниками зазначених установ. До суб'єктів державних спеціалізованих експертних установ України належать:

- науково-дослідні установи судових експертиз Міністерства юстиції України;

- науково-дослідні установи судових експертиз, судово-медичні та судово-психіатричні установи Міністерства охорони здоров'я України;

- експертні служби: Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України, Служби безпеки України та Державної прикордонної служби України [8].

Відповідно до «Переліку видів судових експертиз та експертних спеціальностей» експертними установами Міністерства юстиції України проводиться найбільша кількість за існуючою класифікацією криміналістичних, спеціальних та інших видів (підвидів) експертиз серед всіх державних експертних установ України. [4].

Разом з тим, сучасний погляд науковців та практиків на окремі положення існуючого Закону України «Про судову експертизу», свідчить про необхідність прийняття нового Закону, що регламентує судово-експертну діяльність в Україні. Як відомо, проект такого Закону України «Про судово-експертну діяльність» зареєстрований за № 6284 [7] пройшов суспільне обговорення і був поданий Кабінетом Міністрів наприкінці 2021 року до Верховної Ради України.

У законопроект внесено ряд новел, положення яких відсутні у чинному Законі «Про судову експертизу». Насамперед передбачено більш широке регулювання саме судово-експертної діяльності, одним із ключових елементів якої є судова експертиза. Крім того, більш чітко визначено права, обов'язки й обмеження судового експерта, окремо врегульовано роль і повноваження керівника експертної установи, можливість здійснення експертного дослідження приватними судовими експертами, підстави зупинення та припинення права на здійснення експертної діяльності та межі відповідальності судових експертів за порушення під час здійснення судово-експертної діяльності.

Прийняття нового Закону «Про судово-експертну діяльність в Україні» є необхідним для здійснення належного правосуддя, що сприятиме реалізації учасниками своїх процесуальних прав щодо подання та дослідження належних та допустимих доказів.

Таким чином нормативно-правове регулювання судово-експертної діяльності в Україні це динамічний процес, який відбувається на основі розвитку базових наукових знань у галузях судової експертології, криміналістики, юридичних, технічних та природознавчих науках.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Джавадов Ф. М. Концептуальные основы развития судебной экспертизы в современных условиях: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук: спец. 12.00.09. Київ, 2000. 36 с.
2. Криминалистика: учебн. для вузов / Т. В. Аверьянова, Р. С. Белкин, Ю. Г. Корухов, Е. Р. Россинская; Под. общ. ред. Р. С. Белкина. М.: Изд.-во «НОРМА», 2000. 990 с.
3. Пиріг І. В. Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування: монографія. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. Ліра ЛТД, 2015. 432 с.
4. Перелік видів судових експертиз та експертних спеціальностей у КНДІСЕ. URL: <https://kndise.gov.ua/activity/expertise-view/c-tablica>
5. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України: Указ Президента України від 06.04. 2011 № 395/2011. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/395/2011>.
6. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз : наказ Мін'юсту України № 53/5 від 8 жовтня 1998 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>
7. Про судово-експертну діяльність в Україні: проект Закону. URL: <http://www.minjust.gov.ua/436031>

8. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 року № 4038-ХІІ. (із змінами і доповненнями, внесеними законами України станом на 01.01.2021 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>

9. Стрілець Г.О. Генезис системи судово-експертних установ у Україні та напрямки їх діяльності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / Г.О. Стрілець. – К., 2009. – 16 с.

УДК 340.13:347.471

Рудецька П. А.

студентка Національного університету

«Одеська юридична академія»

Керівник: доцент кафедри міжнародного

та європейського права, к.ю.н., доцент

Національного університету

«Одеська юридична академія»

COVID-19 ТА ПРИНЦИПИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА: ТОЧКИ ПЕРЕТИНУ

Сучасні міжнародні відносини займають важливе положення у світі завдяки своєму історичному розвитку. Розвиток міжнародних відносин сприяє становленню міжнародного права, як складної та динамічної системи, що залежить від багатьох факторів, та головним чином від політики його суб'єктів. Такі явища як війна і мир, співробітництво і конфлікти, довіра і ворожнеча безпосередньо впливають на формування міжнародного правопорядку та узгодження інтересів держав між собою, основним інструментом чого виступають принципи міжнародного права.

Наявність пандемії та епідемії завжди призводить до погіршення ситуації з дотриманням прав людини, оскільки порушення прав людини під час даних обставин набувають масового та системного характеру. Поза сумнівом саме через такі обставини посилюється прикордонний контроль, створення санітарних комісій, укладання міжнародних угод в санітарно-епідеміологічній сфері та введення карантинних заходів.

Досліджуючи ряд правових актів як національного так і міжнародного характеру можна дійти до висновку, що пандемія тимчасово обмежує такі права, а саме обмеження права громадян на свободу пересування: заборона для певних категорій осіб переміщуватись через державний кордон та контрольню-